

Ivana Šavuk

HRVATSKI BEZ MUKE NA REDOVITOJ NASTAVI

Vježbenica iz gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika za 5. razred

5

1. izdanje

2024.

Nakladnik

ALFA d. d. Zagreb
Nova Ves 23 a

Za nakladnika

Ivan Petric

Direktorica nakladništva

mr. sc. Daniela Novoselić

Urednica

Ivana Tolj

Izvršni urednik

Tomislav Fuzul

Likovno oblikovanje

Edita Keškić

Grafičko oblikovanje

Leona Vertuš

Lektura i korektura

Tomislav Fuzul

Tehnička priprema

Alfa d. d.

Tisak

Proizvedeno u Republici Hrvatskoj, EU

© Alfa

Ovo izdanje, ni bilo koji njegov dio, ne smije se umnožavati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

HRVATSKI BEZ MUKE NA REDOVITOJ NASTAVI

5

Vježbenica iz gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika za 5. razred

Dragi učenici,
pred vama je vježbenica iz gramatike i pravopisa za peti razred. Namijenjena je svima onima koji pohađaju **redovitu** nastavu Hrvatskoga jezika, a nedostaje im dodatnih zadataka za vježbu na satu ili kod kuće.

U vježbenici ćete pronaći mnoštvo zadataka koji obuhvaćaju gradivo gramatike i pravopisa u petome razredu. Vjerujemo da ćete redovitim učenjem i vježbanjem postići bolje razumijevanje vlastita jezika te se njime s lakoćom služiti u svakodnevnome životu.

Bez obzira na to kojim se udžbenicima koristite, rješavanjem ovih zadataka možete unaprijediti svoje znanje. Zadatci su priređeni tako da imate dovoljno mjesta za pisanje, stoga pišite čitljivo, a pitanja čitajte s razumijevanjem.

Na kraju svake jedinice očekuje vas **lista procjene**. U predviđena polja nacrtajte smješka ili upišite odgovor, pa samostalno pratite koliko ste uspješni u rješavanju zadataka. Neka vas ohrabre postignuti rezultati, ali ne zaboravite – svoje učitelje uvijek možete pitati da vam dodatno pojašne gradivo koje ste slabije razumjeli. Odgovore možete provjeriti samostalno tako da zavirite na kraj ove vježbenice, gdje se nalaze rješenja svih zadataka.

Želimo vam mnogo uspjeha u učenju i rješavanju zadataka!

SADRŽAJ

Glagoli i sadašnjost	5
Glagoli i prošlost	8
Glagoli i budućnost	11
Glagoli – usustavljivanje	14
Prilozi	17
Prijedlozi	20
Veznici	23
Usklici	26
Čestice	29
Nepromjenjive riječi – usustavljivanje	31
Promjenjive i nepromjenjive riječi	34
Imenice i sklonidba	36
Nominativ	39
Genitiv	42
Akuzativ	45
Dativ i lokativ	48
Instrumental	51
Vokativ	54
Pridjevi i sklonidba	56
Stupnjevanje pridjeva	59
Pridjevi – usustavljivanje	62
Veliko početno slovo	65
Rečenični znakovi	68
Pisanje <i>ije/je, č/ć, dž/đ</i>	70
Pravopisna sinteza	72
Rješenja	75

Glagoli i sadašnjost

1. Dopuni tablice prezentom pomoćnoga glagola *biti*.

a) naglašeni oblik

1. os. jd. _____	1. os. mn. _____
2. os. jd. jesi	2. os. mn. _____
3. os. jd. _____	3. os. mn. jesu

b) nenaglašeni oblik

1. os. jd. sam	1. os. mn. smo
2. os. jd. _____	2. os. mn. _____
3. os. jd. _____	3. os. mn. _____

2. Zadatak ima dva dijela.

Napiši nenaglašeni oblik prezenta glagola *htjeti* u sljedećim rečenicama.

- a) Ja _____ crtati voćku u cvatu.
- b) Ti _____ pročitati pjesmu *Voćka poslije kiše*.
- c) Ona _____ otpjevati pjesmu.
- d) Mi _____ urediti školsko dvorište.
- e) Vi _____ posaditi tulipane.
- f) Oni _____ zaliti cvijeće.

Dopuni rečenicu.

Nenaglašeni (kraći) oblik prezenta glagola *htjeti* pomaže u tvorbi _____ (sadašnjega/prošloga/budućega) vremena.

3. Dvema crtama podcrtaj prezent pomoćnoga glagola biti.

- a) Mi smo uspješni u košarci.
- b) Vi ste najbolji razred u školi.
- c) Ja sam izvrstan matematičar.
- d) Ona je uspješna balerina.
- e) Ti si sjajan tenisač.

4. Sljedeće rečenice napiši u upitnome obliku. Pitanja postavlja koristeći se upitnom česticom li.

a) Kupujem u novoj trgovini.

b) Uvijek stižemo na vrijeme.

c) Ti si moj najbolji prijatelj.

5. Zaokruži slovo uz rečenice u kojima uočavaš pogrešku.

- a) Neznam odgovor na sedmo pitanje.
- b) Nemam kišobran ni kabanicu, a vani pada gusta kiša.
- c) Da li ti nosiš naočale?
- d) Jeli ta torba teška?
- e) Jesu li sve stvari na svome mjestu?

6. Ako si točno riješio/riješila peti zadatak, uočio si/uočila si da su tri rečenice netočno napisane. Prepiši na crte te tri rečenice tako da ispraviš pogreške u njima.

7. Prepiši sljedeće rečenice tako da glagol napišeš u prezentu.

a) Ljeto je bilo sparno.

b) Otac je sjedio u kočiji ravno i samouvjeren.

c) Prilazio si zgradi s praćkom u ruci.

(prema djelu *Paunaš Tite Bilopavlovića*)

<h2>PROCIJENI SVOJE ZNANJE</h2> <p>Nacrtaj odgovarajući simbol za tvrdnje o glagolima i izricanju sadašnjosti.</p>				
	nikada	rijetko	često	uvijek
Točno pišem prezent pomoćnoga glagola.				
Dopunjavam rečenice točnim oblikom glagola u prezentu.				
Prepoznajem prezent pomoćnoga glagola u rečenici.				
Točno pišem prezent glagola u upitnim rečenicama.				

Glagoli i prošlost

1. Napiši perfekt glagola *htjeti* u muškome rodu.

jd.

mn.

1. _____

1. _____

2. _____

2. _____

3. _____

3. _____

2. Promotri sljedeće rečenice i dopuni tvrdnje.

Zaustavio se pored igrališta i mahnuo treneru.

Pitao se tko se sjetio organizirati taj turnir.

Podcrtani su glagoli u perfektu.

Podcrtanim perfektima nedostaje _____ .

Takav oblik perfekta kojem je izostavljen pomoćni glagol nazivamo _____
perfekt.

3. Podcrtaj glagole u perfektu. Na crtu prepisi krnje oblike perfekta.

Ugledao sam dječaka koji je išao sa mnom u razred u bivšoj školi. Veselo sam mu mahnuo.

On mi se sporo približavao tromim koracima i izgledao poprilično tužan. Pitao sam se što mu je, ali nisam htio biti neugodan i znatiželjno ga ispitivati.

4. Prepiši sljedeće rečenice tako da glagol bude u perfektu.

a) Eva voli čokoladu s lješnjacima.

b) Roko živi u Trogiru.

c) Baka štedi novac.

5. Prepiši sljedeće rečenice tako da ispraviš pogreške u njima.

a) Vidjeo sam nove tenisice u izlogu, ali ih sada ne mogu kupiti.

b) Donjeo sam ti puding od vanilije, ali sam zaboravio od jagode.

6. Zaokruži slovo uz rečenicu u kojoj je perfekt točno tvoren.

a) U kaminu je gorila vatra.

b) Nisam se smjeo približiti kaminu.

c) Drva za ogrjev prodo nam je stari drvosječa.

d) Otac nije štedio na drvima.

7. Popuni tablicu traženim podacima.

perfekt, muški rod, 3. os. jd.	perfekt, ženski rod, 3. os. jd.
	vidjela je
donio je	
	prodavala je
želio je	

<h2>PROCIJENI SVOJE ZNANJE</h2> <p>Nacrtaj odgovarajući simbol za tvrdnje o glagolima i izricanju prošlosti.</p>				
	nikada	rijetko	često	uvijek
Točno pišem perfekt zadanih glagola.				
Točno dopunjavam pravilo o krnjemu perfektu.				
Prepoznajem krnji perfekt u rečenici.				
Glagol u rečenici točno preoblikujem u perfekt.				
Pogrešno napisane glagole u perfektu pišem točno.				

Glagoli i budućnost

1. Podcrtaj dvjema crtama glagole u futuru prvom.

Odlučio sam da ću ove školske godine više učiti. Potrudit ću se da imam što bolje ocjene. Nastojat ću redovito izvršavati svoje školske obveze. Pažljivo i promišljeno rješavat ću domaću zadaću. Pročitat ću više knjiga. Pohađat ću tečaj talijanskog jezika. Nadam se da ću postati uspješniji.

2. Dopuni rečenice glagolom u futuru prvom.

Filip _____ (*napraviti*, 3. os. jd.) prezentaciju o hrvatskim otocima.

_____ (*istražiti*, 3. os. jd.) koji je najveći hrvatski otok.

Prezentaciju _____ (*obogatiti*, 3. os. jd.) fotografijama koje je sam fotografirao.

3. Odredi glagolsku osobu i broj podcrtanim glagolima u futuru prvom.

Otputovat ću u Pariz. _____

Hoćeš li stvarno otputovati u Pariz? _____

Poslat ćemo vam razglednicu iz Pariza. _____

Fotografirat ćete Eiffelov toranj. _____

Zadivit će nas *Mona Lisa*. _____

4. Prepiši rečenice tako da ispraviš pogreške u njima.

a) Zvonimir puno čita pa će sigurno obogatit svoj rječnik.

b) Hoćeš li mi prepričat završetak filma?

c) Biti će ovo nezaboravno putovanje.

5. Zadatak ima dva dijela.

- Sljedeće rečenice prepisi tako da glagol u prezentu zamijeniš glagolom u futuru prvom.
- Rečenicu u futuru prvom preoblikuj u upitnu.

a) Treniraš košarku u školskom klubu.

.....

upitna rečenica:

b) Marko igra u prvoj momčadi.

.....

upitna rečenica:

c) Navijamo za našu momčad.

.....

upitna rečenica:

6. Zadatak ima dva dijela.

- Podcrtaj glagole u sljedećem tekstu.
- Razvrstaj glagole prema glagolskome vremenu.

Preporučujem ti da pogledaš film *Koko i duhovi*. Možda će ti biti malo strašan. U filmu su oteli Kokovu sestru Maricu, ali Koko će ju hrabro spasiti. Neću ti dalje pričati da ti ne pokvarim užitak gledanja filma.

prezent:,,

perfekt:

futur prvi:,,

7. Upiši znakove za č i ć.

- a) Reci cu ti kakvo vrijeme ocekujemo.
- b) Poslijepodne ce se naoblaciti.
- c) Obecat ceš mi da idemo na Velebit ako ne bude kiše.

<h1>PROCIJENI SVOJE ZNANJE</h1> <p>Nacrtaj odgovarajući simbol za tvrdnje o glagolima i izricanju budućnosti.</p>				
	nikada	rijetko	često	uvijek
Točno određujem glagole u futuru prvom.				
Točno pišem glagole u futuru prvom u rečenici.				
Točno određujem glagolsku osobu glagolima u futuru prvom.				
Točno određujem pogrešku u uporabi futura prvog.				
U rečenicama točno preoblikujem prezent u futur prvi.				
Točno pišem futur prvi u upitnoj rečenici.				
U tekstu točno imenujem glagole u futuru prvom, prezentu i perfektu.				
U rečenicama pravopisno točno pišem pomoćne glagole <i>ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će.</i>				

Glagoli – usustavljanje

1. Stavi kvačicu u kvadratić uz točne tvrdnje.

- Mijenjanje glagola po glagolskim osobama i broju naziva se sprezanje ili konjugacija.
- Prezent je složen glagolski oblik kojim izričemo radnje u sadašnjosti.
- Prezent pomoćnoga glagola *biti* sudjeluje u tvorbi perfekta.
- Perfekt je složen glagolski oblik kojim izričemo prošle radnje.
- Krnji perfekt je perfekt kojem je izostavljen glavni glagol.
- Futur prvi jednostavan je glagolski oblik kojim izričemo buduće radnje.
- Futur prvi sastoji se od glavnoga glagola i prezenta pomoćnoga glagola *htjeti*.

2. Sljedeće rečenice napiši u niječnom i upitnom obliku.

a) Ana i Eva su u školi.

niječna rečenica:

upitna rečenica:

b) Idemo na izlet su subotu.

niječna rečenica:

upitna rečenica:

3. Zaokruži slovo uz točno napisane upitne rečenice.

a) Da li dolaziš na moju rođendansku proslavu?

b) Počinje li proslava u 16 sati?

c) Jeli sve spremno za proslavu?

d) Hoćeš li imati tortu od čokolade?

e) Je li voliš tortu od sira?

f) Zar nevoliš tortu od sira?

4. Dopuni sljedeće rečenice traženim oblikom glagola.

- a) Koko i njegovi prijatelji _____ (*razgovarati*, 3. os .mn., prezent) o krađama na Zelenom vrhu.
- b) Božo _____ (*pratiti*, 3. os. jd., futur prvi) večeras starog Isaka.
- c) _____ (*pročitati*, 1. os. jd., perfekt) roman do tog dijela.

5. Zadatak ima dva dijela.

- **Podcrtaj glagole u ponešto izmijenjenom ulomku iz romana Koko u Parizu Ivana Kušana.**
- **Razvrstaj glagole prema glagolskome vremenu. Napiši i one glagole koji se ponavljaju.**

- Što kažeš, Zlatko? – pitao je Koko prije nego će zaspati.
- Kako ćemo se, na primjer, izvući? A?
- Joj, kako si dosadan, Koko... Baš si kukavica! Samo misliš na sebe... Mene nešto drugo muči
- Sjećaš li se kad je ujak govorio: „To je velika tajna, ogromna... O tome ovisi moja sudbina...”
- I tako dalje. Prijetio je da će se baciti s Eiffelova tornja, ako ne uspije. Shvaćaš li?

prezent	
perfekt	
futur prvi	

6. Prepiši rečenice tako da ispraviš pogreške u njima.

- a) Koko je voljeo pustolovine, ali nije smjeo sam ići u potragu za Maricom.

- b) Opisati ću Koka i Zlatka, no neznam kako da započnem sastavak.

7. Podcrtanim glagolima odredi glagolska obilježja – vrijeme, osobu i broj, npr. prezent, 1. os. jd.

- a) Čitaš li samo lektiru?
- b) Čitanjem bogatimo rječnik.
- c) To nam je uvijek govorila učiteljica.
- d) Najviše čitam kad sam na praznicima.
- e) Posudit ću roman *Zeleni tigar*.
- f) Priča će me odvesti u Vukovar.
- g) Tko je napisao roman *Zeleni tigar*?

<h2>PROCIJENI SVOJE ZNANJE</h2> <p>Nacrtaj odgovarajući simbol za tvrdnje o usustavljanju glagola.</p>				
	nikada	rijetko	često	uvijek
Prepoznajem točne tvrdnje vezane u glagole.				
Točno preoblikujem izjavne rečenice u niječne i upitne.				
Prepoznajem točno oblikovanu i pravopisno točnu upitnu rečenicu.				
Točno dopunjavam rečenice traženim oblikom zadanoga glagola.				
Točno razvrstavam glagole prema glagolskome vremenu.				
Točno određujem glagolska obilježja glagolima u rečenici – vrijeme, osobu i broj.				

Prilozi

- 1. Pažljivo pročitaj rečenice iz romana Ivana Kušana o dječaku Koku. U njima se nalaze prilozi. Prepiši priloge iz rečenica tako da budu odgovor na postavljena pitanja.**

Koko se poslije čudio i divio samome sebi. Sutra ujutro slavodobitno će ispričati prijateljima noćasnje nevjerojatne događaje. Ovdje je jučer bio onaj opasni zlikovac.

a) Kada se Koko čudio i divio samome sebi?

b) Kada će Koko ispričati prijateljima noćasnje nevjerojatne događaje?

.....

c) Kako će Koko ispričati prijateljima noćasnje nevjerojatne događaje?

.....

d) Gdje je jučer bio onaj opasni zlikovac?

e) Kada je ovdje bio onaj opasni zlikovac?

- 2. Prilozi dopunjuju glagole jer izriču okolnosti glagolske radnje. Prepiši u tablicu priloge iz sljedećih rečenica koji se odnose na podcrtane glagole prema vrsti kojoj pripadaju.**

a) U grad su Koko i majka krenuli rano.

b) Koko je otišao na policiju, kasnije će doći ovamo.

c) Sinoć su ovdje bili lopovi.

d) Hodali su opreznije, na prstima.

glagol	mjesni prilog	vremenski prilog	načinski prilog
krenuli su			
doći će			
bili su			
hodali su			

3. Iznad podcrtanih riječi dopiši vrstu kojoj pripadaju.

Dječaci su govorili tiho kako ih stari Isak ne bi čuo. Njihovo je pričanje bilo tiho.

4. U svakom se nizu nalazi jedna riječ koja je uljez. Pronađi je i prekriži.

a) nikuda, nekuda, nikada, ikuda

b) mnogo, nekoliko, dosta, nimalo, ništa

c) odmalena, oduvijek, odavna, odavde, odsad

5. Zadatak ima dva dijela.

• **Podcrtaj mjesni prilog u rečenici.**

• **Rečenice crtama poveži sa značenjima mjesnih priloga u njima.**

a) Koko će kasnije doći ovamo.

cilj kretanja

b) Ovdje su Koko i Žohar čekali pjesnika Marija.

smjer kretanja

c) Lopovi su sinoć prošli ovuda.

mjesto

6. Stavi kvačicu pored dviju točno napisanih rečenica.

a) Koko je rekao Boži gdje ide s mamom.

b) Dječaci su otkrili gdje su lopovi skrivali ukradene životinje.

c) Gdje živi stari Isak?

d) Znaš li gdje će dječaci otputovati zahvaljujući pjesniku Mariju?

7. U jednoj rečenici pitanje nije postavljeno upitnim prilogom. Prepoznaj o kojoj je rečenici riječ i zaokruži slovo ispred nje.

- a) Gdje radiš?
- b) Otkad radiš?
- c) Kako radiš?
- d) Što radiš?
- e) Koliko radiš?

<h2>PROCIJENI SVOJE ZNANJE</h2> <p>Nacrtaј odgovarajući simbol za tvrdnje o priložima.</p>				
	nikada	rijetko	često	uvijek
Točno izdvajam priloge iz teksta.				
Znam na koje pitanje odgovara prilog.				
Točno određujem na koji se glagol odnosi određeni prilog.				
U rečenicama razlikujem priloge i pridjeve.				
U rečenicama točno određujem što znači pojedini prilog.				
Prepoznajem netočnu uporabu priloga u rečenici.				
Razlikujem upitni prilog od ostalih upitnih riječi.				

Prijedlozi

1. Crtama poveži prijedlog i imenicu na koju se prijedlog odnosi.

niz	krovom
pokraj	dvorištu
nasuprot	ulicu
pod	livade

2. Sljedeći nazivi književnih djela nisu potpuni. Dopiši prijedlog i imenicu na koju se prijedlog odnosi kako bi naslov bio potpun.

- a) Mačak _____
- b) Mrvice _____ dnevnog _____
- c) Bajka _____ i ribici
- d) Kraljevna _____ graška

3. Prijedlozi se nalaze i u višečlanim imenima naseljenih mjesta. Prepiši pisanim slovima sljedeća imena naseljenih mjesta poštujući pravopisna pravila.

- a) SVETI PETAR U ŠUMI _____
- b) BIOGRAD NA MORU _____
- c) SVETI MARTIN POD OKIĆEM _____

4. Zadatak ima dva dijela.

- Zaokruži u tekstu sve priloge i podcrtaj sve prijedloge. Prisjeti se, prilozi se prilažu glagolima, a prijedlozi stoje uz imenice.
- Prijedloge strelicom poveži s imenicom na koju se odnose.

Sinoć je počela padati kiša u mojemu gradu. Pogledao sam kroz prozor i vidio lokve vode na cesti. Jutros su ljudi žurno hodali prema autobusnoj stanici. Vješto su izbjegavali lokve i hodali oko njih. Kapi kiše slijevale su se niz mokre kišobrane. Kiša nije prestajala padati do podneva. Onda se malo